

ด้านที่ 9

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด

ประวัติจังหวัดสงขลา

"สงขลา" ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของประเทศไทยมาแต่สมัยโบราณ มีชุมชนโบราณและเมืองเก่าแก่ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณีและการละเล่นพื้นเมือง ศิลปะพื้นบ้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสงขลา ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นครั้งแรกในบันทึกของพ่อค้าและนักเดินเรือชาวอาหรับ-เปอร์เซีย ระหว่างปี พ.ศ.1993-2093 ในนามของเมืองซิงกูร์ หรือซิงกอร่า แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติและเมืองแห่งราชอาณาจักรสยามของนายกิโยลาส แชร์แวส เรียกชื่อเมืองสงขลา ว่า "เมืองสิงขร" จึงมีการสันนิษฐานว่า คำว่า สงขลา เพี้ยนมาจากชื่อ "สิงหลา" (อ่าน สิง-หะ-ลา) หรือสิงขร

เหตุผลที่สงขลา มีชื่อว่า สิงหลา แปลว่าเมืองสิงห์ โดยได้ชื่อนี้มาจากพ่อค้าชาวเปอร์เซียอินเดีย ที่แล่นเรือมาค้าขาย ได้เห็นเกาะหนู เกาะแมว ซึ่งเมื่อมองแต่ไกลจะเห็นเป็นรูปสิงห์สองตัวหมอบเฝ้าปากทางเข้าเมืองสงขลา ชาวอินเดียจึงเรียกเมืองนี้ว่า สิงหลา ส่วนไทยเรียกว่า เมืองสทิง เมื่อมลายูเข้ามาติดต่อกับค้าขายกับเมืองสทิง ก็เรียกว่า เมืองสิงหลา แต่ออกเสียงเพี้ยนเป็นสำเนียงฝรั่งคือ ซิงกอร่า (Singora) ไทยเรียกตามเสียงมลายูและฝรั่งเสียงเพี้ยนเป็นสงขลา อีกเหตุผลหนึ่งอ้างว่า สงขลาเพี้ยนมาจาก "สิงขร" แปลว่า ภูเขา โดยอ้างว่าเมืองสงขลาตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาแดง ต่อมาได้มีการพระราชทานนามเจ้าเมืองสงขลาว่า "วิเชียรคีรี" ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยไว้ว่า "สงขลา" เดิมชื่อสิงหนคร (อ่านว่า สิง-หะ-นะ-คะ-ระ) ซึ่งมีเสียงสระอะอยู่ท้ายซึ่งชาวมลายูไม่ชอบจึงเปลี่ยนเป็นอา และชาวมลายูเป็นคนที่พูดลิ้นเร็ว โดยตัดหะ และ นะ ออก คงเหลือ สิง-คะ-รา แต่ออกเสียงเป็น ซิงคะรา หรือ สิงโครา จนมีการเรียกเป็น ซิงกอร่า

สงขลาเป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีเรื่องราวสืบต่อกันตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการค้นพบหลักฐาน ได้แก่ ขวานหิน ซึ่งเป็นเครื่องมือสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ ที่อำเภอสทิงพระ ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมสมัยที่เมืองสทิงพระเจริญ เค บอร์ลเบท ได้ให้ทัศนะว่า สทิงพระ คือ ศูนย์กลางของอาณาจักรเชียะไทหรือเช็กโท เป็นแหล่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดียโดยตรงในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ศตวรรษ เพราะมีร่องรอยทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรมที่แสดงให้เห็นว่าเมืองสทิงพระเป็นศูนย์กลางการปกครองดินแดนรอบ ๆ ทะเลสาบสงขลาในสมัยนั้น

ในพุทธศตวรรษที่ 19 ชื่อเมืองสทิงพระเริ่มเลือนหายไปและเกิดชุมชนแห่งใหม่ใกล้เคียง ขึ้นแทน เรียกว่า "เมืองพัทลุงที่พะโคะ" ได้เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาหลักทางภาคต่อมาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-22 พวกโจรสลัดมลายูได้เข้าคุกคามบ่อยครั้งทำให้เมืองพัทลุง ที่พะโคะค่อย ๆ เสื่อม หลังจากนั้นเกิดชุมชนขนาดใหญ่ขึ้น 2 แห่ง บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา คือ บริเวณเขาแดงปากทะเลสาบสงขลาจนได้กลายเป็นเมืองสงขลาใหม่เขาแดง อีกแห่งคือที่บางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และกลายเป็นเมืองพัทลุง ระหว่างปี พ.ศ. 2162-2223 เมืองสงขลาใหม่เขาแดงมีความเจริญด้านการค้าขายกับต่างประเทศ โดยมีเจ้าเมืองเชื้อสายมลายูอพยพมาจาก

อินโดนีเซีย พวกมลายูเหล่านี้ได้หลบหนีการค้าแบบผูกขาดของพวกดัตช์มาเป็นการค้าแบบเสรีที่สงขลา โดยมีอังกฤษเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ในระยะแระหว่าง ปี พ.ศ. 2162-2185 เจ้าเมืองสงขลา เป็นมุสลิม หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2185-2223 เจ้าเมืองสงขลาเป็นกบฏไม่ยอมขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา ในที่สุดจึงถูกสมเด็จพระนารายณ์มหาราชปราบปรามจนราบคาบและถูกปล่อยให้ทรุดโทรมจนตกเป็น เมืองขึ้นของเมืองพัทลุง จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2242-2319 เมืองสงขลาได้ไปตั้งขึ้นใหม่ที่บริเวณบ้านแหลมสน เรียกว่า เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับที่ตั้งตัวเมืองสงขลาปัจจุบัน

ภายหลังเสียกรุงแก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 ได้เกิดก๊กต่าง ๆ ขึ้น เจ้าพระยามนทรซึ่งตั้งตัวเป็นใหญ่ ได้ตั้งนายวิเชียร ผู้เป็นญาติขึ้นมาเป็นเจ้าเมือง เมื่อครั้งพระเจ้ากรุงธนบุรีปราบก๊กเจ้านครได้จึง แต่งตั้งให้ จินเหียง แซ่เฮ่า ซึ่งเป็นนายอากรรังนก ขึ้นเป็นเจ้าเมืองในปี 2318 และได้รับพระราชทินนามเป็น "หลวงสุวรรณคีรีสมบัติ" (ตันตระกุล ณ สงขลา) โดยเชื้อสายของตระกูลนี้ได้ปกครองเมืองสงขลาติดต่อกันมาไม่ขาดสายถึง 8 คน (พ.ศ.2318-2444) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2379 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) โปรดเกล้าให้ พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) ก่อสร้างป้อมกำแพงเมือง ซึ่งขณะที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ตวนกู อาหมัดสะอัด ได้ชักชวนหัวเมืองไทรบุรี ปัตตานี และหัวเมืองทั้ง 7 ยกมาตีสงขลา จนกระทั่งได้มีการปราบปรามขบถเรียบร้อยแล้ว จึงได้สร้างป้อมและกำแพงเมืองสงขลาจนเสร็จและได้จัดให้มีการ ฝังหลักเมือง และได้ย้ายเมืองสงขลามายังฝั่งตะวันออกของแหลมสน "ตำบลบ่อยาง" คือ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ปัจจุบัน

ครั้นถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูปการปกครอง โดยได้ทรงจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้นและได้ส่งพระวิจิตรวรสาสน์ (ปั่น สุขุม) ลงมาเป็นข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมืองสงขลา ในปี พ.ศ. 2438 เป็นแห่งแรก และในปี พ.ศ. 2439 จึงได้จัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราช (พ.ศ. 2439-2458) และเป็นที่ตั้งศาลาว่าการภาคใต้ (พ.ศ. 2458-2468) นอกจากนี้เมืองสงขลาเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลและอุปราชภาคใต้จนสิ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นถึงปี พ.ศ. 2475 ได้มีการยุบมณฑลและภาคโดยเปลี่ยนเป็นจังหวัด ดังนั้นสงขลา จึงกลายเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้มาจนถึงปัจจุบัน

ตราสัญลักษณ์

รูปหอยสังข์บนพานแว่นฟ้า หมายถึง รูปหอยสังข์ซึ่งยังค้นหาหลักฐานของความหมายได้ไม่แน่ชัด แต่มีบุคคลบางคนบอกที่มาของตราประจำจังหวัดไว้ว่า เดิมเคยเป็นตรากระดุมเสื้อฉลองพระองค์ของกรมหลวงสงขลานครินทร์ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ซึ่งต่อมากرمศิลปการได้ออกแบบตราสังข์ใช้เป็นเครื่องหมายตราสัญลักษณ์จังหวัดสงขลา

วิสัยทัศน์ (พ.ศ. 2557-2560)

"สงขลา เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี"

พันธกิจ

- 1) พัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ
- 2) พัฒนาสงขลาให้ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัย
- 3) พัฒนาสงขลาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- 4) จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการผลิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์

- 1) พัฒนาภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและบริการ เพื่อสร้างความเติบโต ทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ
- 2) เสริมสร้างความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
- 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบนฐานวัฒนธรรมหลากหลาย
- 4) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

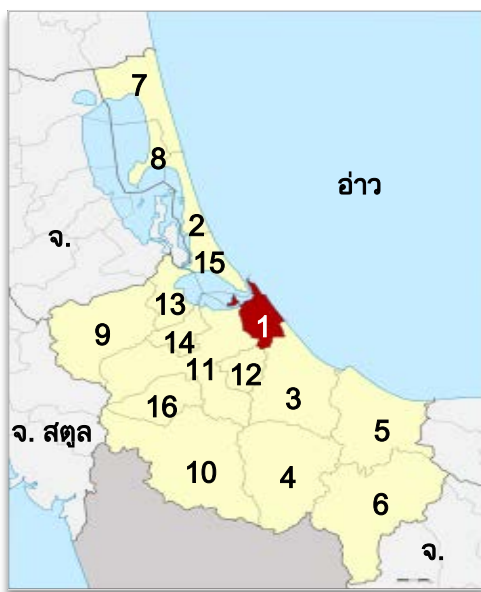
ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่างระหว่างละติจูดที่ 6°17'-7°56' องศาเหนือ ลองจิจูด 100°01'-101°06' องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 4 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดยะลา ปัตตานี รัฐเคดาห์และรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสตูล

ขนาดพื้นที่

จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 7,393,889 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,853,249 ไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 16 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมือง	12. อำเภอนาหม่อม
2. อำเภอสทิงพระ	13. อำเภอกวนเนียง
3. อำเภอจะนะ	14. อำเภอบางกล่ำ
4. อำเภอนาทวี	15. อำเภอสิงหนคร
5. อำเภอเทพา	16. อำเภอคลองหอยโข่ง
6. อำเภอสะบ้าย้อย	
7. อำเภอระโนด	
8. อำเภอกระแสสินธุ์	
9. อำเภอรัตนภูมิ	
10. อำเภอสะเดา	
11. อำเภอหาดใหญ่	

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Azadirachta Excelsa* (Jack) Jacobs.

ชื่อวงศ์	: Miliaceae
ชื่อสามัญ	: สะเดาเทียม
ชื่อทางการค้า	: -
ชื่อพื้นเมือง	: เทียม , สะเดาช้าง (ตรัง)

ลักษณะ ไม้ต้นสูง ๓๐ เซนติเมตร-๔ เมตร เปลือกเรียบเมื่ออายุน้อย เมื่อมีอายุมากขึ้นเปลือกจะแตกออกเป็นแผ่น ใบประกอบเป็นรูปขนนก ก้านใบยาว ๒๐-๖๐ เซนติเมตร เรียงสลับกันเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ใบย่อย เรียงสลับกันเล็กน้อย จำนวน ๗-๑ คู่ แผ่นใบย่อยรูปไข่ กว้าง ๓-๔ เซนติเมตร ยาว ๕-๘ เซนติเมตร ปลายแหลมโคนสอบ ใบสีเขียวอ่อน ดอกออกรวมเป็นช่อตามง่ามใบ สีขาวหรือสีเขียวยอ่อน ผลรูปไข่ เมื่อแก่สีเหลือง เนื้อในเมล็ดมีกลิ่นแรง มีเมล็ดเดียว ออกดอกเดือนมีนาคม ผลแก่เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

นิเวศวิทยา พบขึ้นทั่วไปทางภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป ส่วนมากพบขึ้นอยู่ตามรือกสวนไร่นา

ประโยชน์ เป็นไม้โตเร็ว เนื้อไม้คุณภาพดี ปลูกและมอดไม่ค่อยทำลาย สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เกือบทุกส่วน เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องเรือน เครื่องแกะสลัก ดอกอ่อนใช้รับประทานได้ เมล็ดนำมาสกัดสารทำยาฆ่าแมลง และเปลือกนำมาต้มทำยาแก้บิดหรือท้องร่วง

ลักษณะภูมิประเทศ

ทางตอนเหนือเป็นคาบสมุทรแคบและยาวยื่นลงมาทางใต้เรียกว่า คาบสมุทรสทิงพระ กับส่วนที่เป็นแผ่นดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางตอนใต้ แผ่นดินทั้งสองส่วนเชื่อมต่อกันโดยสะพานดินสุลาลานพื้นที่ทางทิศเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูงซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญ

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำปี คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ จากการพัดผ่านของลมมรสุมที่มีแหล่งกำเนิดจากบริเวณแตกต่างกัน ทำให้จังหวัดสงขลา มี 2 ฤดู คือ

- 1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม
- 2) ฤดูฝน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ฤดูฝน จากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม และฤดูฝน จากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

การปกครอง

จังหวัดสงขลา มีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน 3 รูปแบบ คือ

- 1) การบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วย ส่วนราชการสังกัดส่วนกลางซึ่งมาตั้งหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด จำนวน 221 ส่วนราชการ และหน่วยงานอิสระ จำนวน 5 ส่วนราชการ
- 2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการ ออกเป็น 2 ระดับ คือ
 - 2.1 ระดับจังหวัด ประกอบด้วยส่วนราชการประจำจังหวัด จำนวน 36 ส่วนราชการ
 - 2.2 ระดับอำเภอ ประกอบด้วย 16 อำเภอ 127 ตำบล 1,023 หมู่บ้าน
- 3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 141 แห่ง ประกอบด้วย
 - 3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง
 - 3.2 เทศบาล จำนวน 48 แห่ง แยกเป็น เทศบาลนคร จำนวน 2 แห่ง คือ (1) เทศบาลนครสงขลา (2) เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมือง จำนวน 11 แห่ง และเทศบาลตำบล จำนวน 35 แห่ง

3.3 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 103 แห่ง

จุดเด่นของจังหวัด

จังหวัดสงขลาเป็นแหล่งผลิตยางพารา ข้าว และอาหารทะเลที่สำคัญของภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการผลิตยางพาราได้มากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ (ผลผลิต 532,793 ตัน/ต่อปี) อีกทั้งเป็นศูนย์กลางการค้าและการแปรรูปยางพาราที่สำคัญของประเทศ (โรงงานอุตสาหกรรมยาง จำนวน 128 โรง) รวมไปถึงเป็นแหล่งผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลมากที่สุดของภาคใต้ (โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ จำนวน 30 โรง) มีพื้นที่ราบลุ่มรอบทะเลสาบสงขลาซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของภาคใต้ตอนล่าง (ผลผลิตเฉลี่ย จำนวน 180,000 ตัน/ปี) และมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 1 ของภาคใต้ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีสัดส่วนรายได้ที่มีคุณภาพโดยได้จากภาคเกษตร ร้อยละ 18 ภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 21 ภาคการขนส่งและค้าปลีก รวมร้อยละ 19 ตลอดจนเป็นแหล่งการค้าชายแดนที่มีมูลค่าสูงที่สุดของประเทศ (ร้อยละ 62 ของมูลค่าการค้าชายแดนทั่วประเทศ) นอกจากนี้ยังได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางด้านการค้า การเงิน การลงทุนและการบริการที่สำคัญของภาคใต้ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เป็นต้น ประกอบกับที่ตั้งของจังหวัดมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ทำให้สามารถเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจในบริเวณแนวพื้นที่ภาคเหนือ (Northern Corridor Economic Region : NCER) ของประเทศมาเลเซีย และเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (Gate Way) โดยเฉพาะการค้าและการขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านด้านใต้และนานาชาติ มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่เอื้อต่อการผลิตอุตสาหกรรมพลังงาน เช่น การใช้ประโยชน์ก๊าซธรรมชาติจากแหล่งพื้นที่พัฒนาร่วมไทยมาเลเซีย JDA แหล่งน้ำมันดิบสงขลา และแหล่งถ่านหินสะบ้าย้อย ในขณะเดียวกันเป็นศูนย์กลางการคมนาคมเชื่อมโยงสู่อาเซียน (ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2557-2560, ฉบับทบทวน)

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีธรรมชาติที่สวยงามและเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้กระจายอยู่ทั่วไปหลายแห่ง การท่องเที่ยวพื้นที่ธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายของนักท่องเที่ยว คือ หาดสมิหลา แหลมสนอ่อน เป็นต้น ส่วนการท่องเที่ยวแหล่งประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่อาศัยกิจกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรม เช่น การถือศีลกินเจ นอกจากนี้ยังมีงานเทศกาล/ประเพณีประจำปีจัดขึ้นโดยทั่วไป อาทิ เทศกาลปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีชักพระ เป็นต้น

1) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะ

1.1 พิพิธภัณฑ์ภาพวาด 3 มิติ Magic Eye 3 D Museum เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ที่ตลาดนัดกรีนเวย์ ภายในพิพิธภัณฑ์เป็นการจัดแสดงภาพวาดฝาผนังและพื้นที่มีขนาดใหญ่ สีสันงดงามตระการตา ใช้เทคนิค ศิลปะสมัยใหม่ด้วยการออกแบบในคอมพิวเตอร์ แล้ววาดจริงลงตามแบบโดยจิตรกรมืออาชีพและมีประสบการณ์ เป็นการวาดภาพ 2 มิติ แต่สามารถทำให้ภาพวาดออกมาเท่ากับ 3 มิติ และเมื่อนักท่องเที่ยวถ่ายภาพกับภาพวาดจะเพิ่มความสมบูรณ์ของภาพวาดให้เสมือนจริงมากขึ้นด้วยภาพหลากหลายบรรยากาศ เช่น โลกใต้ทะเล (Aquarium) ห้องลงตาสัตว์ป่า (Zoo) เกินจริง (Surrealism) โลกน้ำแข็ง (Ice World) อียิปต์ (Egyptian)

1.2 ศิลปะแนวสตรีทอาร์ต “ถนนนางงาม” เทศบาลนครสงขลา ร่วมกับการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสงขลา เนมิตอาคารเก่าคลาสสิกสไตล์ชิโนโปรตุกีส ซึ่งสร้างเมื่อ พ.ศ.2462 อายุ 96 ปี บริเวณสี่แยกถนนนางงามตัดถนนราชมัง เขตเทศบาลนครสงขลา ซึ่งเป็นย่านเมืองเก่าสงขลา สร้างศิลปะแนวสตรีทอาร์ต (Street Art) หรือศิลปะข้างถนน ด้วยภาพวาดสีน้ำ เป็นการบอกเล่าเรื่องราว

ย้อนอดีตของเมืองสงขลา โดยจำลองบรรยากาศร้านน้ำชาชื่อ “พุเจ้า” ที่เคยเปิดในอาคารดังกล่าวมาเป็นเรื่องราวของภาพ ในองค์ประกอบของภาพมีชาย 3 คน ซึ่งเป็นผู้สูงวัยกำลังนั่งกินน้ำชา และพูดคุยกันอย่างมีความสุข และนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ รวมทั้งมีนาฬิกาไม้แบบเก่า และของประกอบที่วางขายในร้านก็เป็นสินค้าดั้งเดิมในอดีตเพื่อบอกเล่าเรื่องราว วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวเมืองสงขลา

2) แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม

พระมหาธาตุเจดีย์ไตรภพ ไตรมงคล

2.1 พระมหาธาตุเจดีย์ไตรภพ ไตรมงคล สร้างขึ้นเพื่อน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติ 60 ปี อีกทั้งสร้างเพื่อเป็นศูนย์รวมใจสืบสานพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณีไทย การเผยแพร่พุทธประวัติ พุทธจริยวัตรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระใหญ่วัดปลักคล้า

2.2) พระใหญ่วัดปลักคล้า
ตั้งอยู่ในบริเวณวัดปลักคล้า หมู่ที่ 5 ตำบล
โคกม่วง อำเภอลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา
ขนาดองค์พระหน้าตักกว้าง 8 เมตร สูง 12
เมตร วิหารประธาน กว้าง 45 ยาว 35 เมตร
ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอลองหอยโข่ง
7 กิโลเมตร มีสถานที่สงบ ร่มรื่น เหมาะแก่
การพักผ่อนหย่อนใจ

วัดชวดหรือสถานปฏิบัติธรรมโคกสัก

2.3) วัดชวดหรือสถานปฏิบัติธรรมโคกสัก
ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านคลองหาน ตำบลบ้านแค
อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ห่างจากอำเภอ
หาดใหญ่ 50 กิโลเมตร สร้างเมื่อปี 2536 โดย
การนำขุดเก่าหลากหลายรูปแบบ มา
สร้างอุโบสถ โรงธรรม กุฏิ เจดียน์ ฝาผนัง
กลายเป็นสถาปัตยกรรมสร้างงานรีไซเคิล
ที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีเนื้อที่ประมาณ 20
กว่าไร่

วัดถ้ำเขารูปช้าง

2.4) วัดถ้ำเขารูปช้าง
เริ่มก่อสร้างเมื่อต้นปี 2511 โดยเจ้าอาวาส
และศิษย์ยานุศิษย์จากประเทศสิงคโปร์
ตั้งอยู่ที่ตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา
จังหวัดสงขลา ห่างจากตลาดปาดังเบซาร์
ประมาณ 13 กิโลเมตร โดยวัดดังกล่าว
ใช้ถ้ำเป็นศาสนสถาน ภายในถ้ำมีหินงอก
หินย้อยอันวิจิตรงดงาม บริเวณโดยรอบวัด
มีบรรยากาศสงบและร่มรื่น

วัดคงคาดี

2.5) วัดคงคาดี

ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลรัตนภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา มีหลวงพ่อองค์เป็นที่เคารพบูชา ซึ่งมีชื่อเสียงในด้านคงกระพันชาตรีและเมตตามหานิยม นอกจากนี้ภายในอุโบสถมีภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังที่วาดไว้โดยศิลปินพื้นบ้านและครูจุหลิง ปงกันมูล

วัดถ้ำตลอด

2.6) วัดถ้ำตลอด

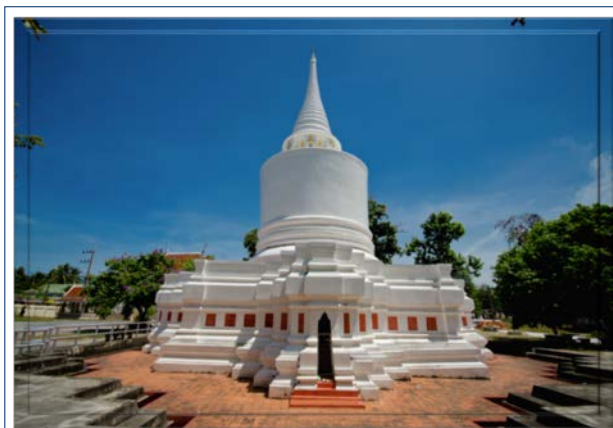
ตั้งอยู่ที่บ้านถ้ำตลอด หมู่ที่ 6 ตำบลเขาแดง อำเภอสบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ห่างจากที่ว่าการอำเภอสบ้าย้อยประมาณ 25 กม. ตามถนนสาย รพช. (ต.สบ้าย้อย-เขาแดง) บริเวณวัดมีอุโมงค์ขนาดใหญ่ผ่านทะลุออกไปอีกฟากหนึ่งของภูเขา เรียกว่า "ถ้ำตลอด" ภายในบริเวณถ้ำมีด้วยกัน 3 คูหา และมีพระพุทธรูปอายุหลายร้อยปีที่สร้างขึ้นด้วยไม้ไผ่ปูนซีเมนต์

วัดพะโคะ

2.7) วัดพะโคะ

หรือวัดราชประดิษฐาน ตั้งอยู่บนเขาพะโคะ (เขาพัทลุง) หมู่ที่ 6 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดี และเป็นທີ່ประดิษฐานพระเมวลิกเจดีย์ ซึ่งเป็นศิลปะสถาปัตยกรรมทางใต้ สมัยกรุงศรีอยุธยา แบบอย่างศิลปะลังกา อีกทั้งวัดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับตำนานหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด

วัดจะทิ้งพระ

2.8) วัดจะทิ้งพระ

เป็นวัดเก่าแก่คู่เมืองสทิงพระมาแต่โบราณ เดิมเรียกว่า “วัดสทิงพระ” ต่อมาได้มีการเรียกชื่อเพี้ยนเป็น “วัดจะทิ้งพระ” ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ภายในวัดมีโบราณสถาน ซึ่งเป็นศิลปะสมัยศรีวิชัยที่น่าสนใจ เช่น เจดีย์พระมหาธาตุ หอระฆังโบราณ วิหาร พระพุทธไสยาสน์ ที่ภายในวิหารมีภาพวาด ฝาผนังเกี่ยวกับพุทธประวัติที่ยังคงความ สมบูรณ์อยู่มาก

วัดคงคาเลียบ

2.9) วัดคงคาเลียบ

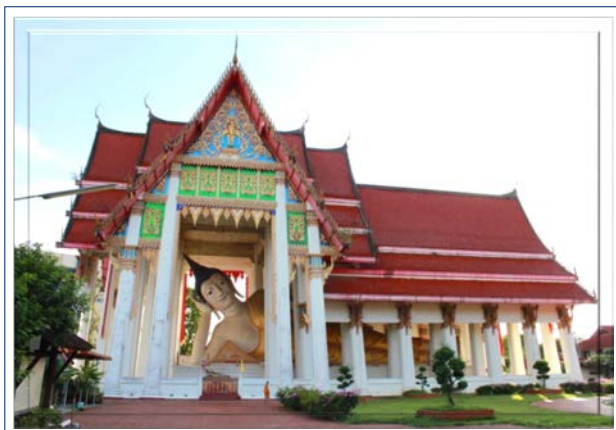
เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พุทธศาสนิกชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเคารพ และนิยมไปนมัสการเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ ตัวเอง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองขวน หมู่ที่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา บนเนื้อที่ 9 ไร่ 2 งาน 93 ตารางวา

วัดเอกเชิงแส

2.10) วัดเอกเชิงแส

เป็นวัดที่ประดิษฐานพระพุทธรูปทำด้วย หินปะการัง องค์พระมีขนาดหน้าตักกว้าง 70 เซนติเมตร และสูง 120 เซนติเมตร ปัจจุบันได้หล่อปูนครอบองค์พระพุทธรูป เดิมไว้ วัดเอกเชิงแสตั้งอยู่ที่ตำบลเชิงแส อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

วัดหาดใหญ่ไน

2.11) วัดหาดใหญ่ไน
ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม ใกล้กับสะพาน
คลองอู่ตะเภา ภายในวัดมีพระนอน “พระ
พุทธหัตถมงคล” ขนาดยาว 35 เมตร สูง
15 เมตร กว้าง 10 เมตร ประดิษฐาน ซึ่งมี
ขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก

วัดมัจฉิมาวาสวรวิหาร

2.12) วัดมัจฉิมาวาสวรวิหาร
(วัดกลาง) ตั้งอยู่ที่ถนนไทรบุรี อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา เป็นวัดโบราณอายุประมาณ
400 ปี เดิมเรียกวัดยายศรีจันทร์ เพราะ
กล่าวกันว่ายายศรี-จันทร์ คหบดีผู้มั่งคั่งได้
อุทิศเงินสร้างขึ้น ต่อมาได้มีผู้สร้างวัดเลียบ
ทางทิศเหนือและวัดโพธิ์ทางทิศใต้ ด้วย
เหตุนี้ชาวสงขลาจึงเรียกวัดยายศรีจันทร์
ว่า “วัดกลาง” ภายในวัดยังมีพิพิธภัณฑ์ชื่อ
“ภัทรศิลป์” เป็นที่เก็บวัตถุโบราณต่าง ๆ
อันเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์

เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุวัดชัยมงคล

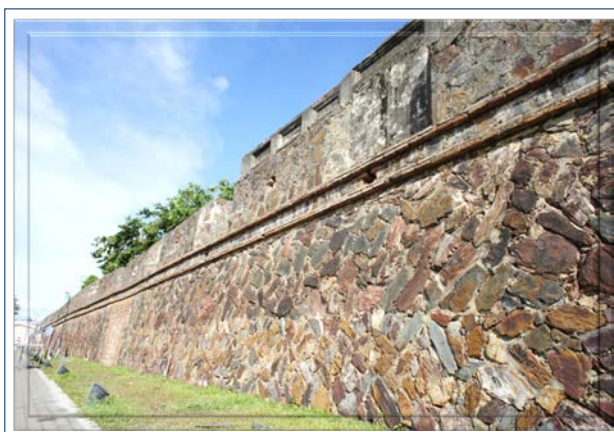
2.13) เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุวัดชัยมงคล
ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดชัยมงคล อำเภอ
เมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพระบรมธาตุ
ที่ได้มาจากเมืองลังกา เมื่อประมาณปี พ.ศ.
2435 โดยท่านนะ อิศโร ได้นำพระบรมธาตุ
มาสงขลาและได้สร้างพระเจดีย์เพื่อบรรจุ
พระบรมธาตุให้พุทธศาสนิกชนได้สักการะ
มาจนทุกวันนี้

พระธาตุเจดีย์หลวง เขาดังกวน

2.14) พระธาตุเจดีย์หลวง เขาดังกวน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเขาน้อย มีบันไดทางขึ้นอยู่ใกล้กับวัดแหลมทราย (สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 290 ฟุต) และบนยอดเขามีพระธาตุเจดีย์หลวงที่สร้างขึ้นในสมัยทวาราวดี ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองสงขลา พ.ศ.2402 ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาสงขลาบูรณะปฏิสังขรณ์เพื่อเป็นที่เคารพสักการะของชาวสงขลา

3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ

กำแพงเมืองสงขลา

3.1 กำแพงเมืองสงขลา เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. 2379 ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อด้วยหินสอปูน มีเชิงเทินใบเสมาเป็นรูปป้อม ซึ่งในปัจจุบันยังคงเหลือแต่กำแพงด้านถนนจะนะฝั่งตรงข้ามกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา ความยาว 143 เมตร เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์

ศาลหลักเมืองสงขลา

3.2 ศาลหลักเมืองสงขลา หรือ “ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง” ตั้งอยู่ที่ถนนนางงาม เป็นโบราณสถานสมัยรัตนโกสินทร์ ลักษณะเป็นศาลเจ้าแบบกังฉิน สร้างขึ้นสมัยพระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง ณ สงขลา) เป็นผู้สำเร็จราชการในขณะนั้น ภายในศาลเป็นที่ประดิษฐานหลักเมืองทำด้วยไม้ชัยพฤกษ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ประจำเมืองหลักเมืองนี้ทำพิธีฝังเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2385

อุโมงค์ประวัติศาสตร์เขาน้ำค้าง

3.3 อุโมงค์ประวัติศาสตร์เขาน้ำค้าง
หรือที่รู้จักกันในนามหมู่บ้านปิยมิตร 5 ซึ่งเป็นหมู่บ้านของอดีตโจรคอมมิวนิสต์ ผู้กลับใจเข้าร่วมพัฒนาชาติไทยเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2530 มีลักษณะเป็นอุโมงค์ ที่ขุดด้วยกำลังคนกว้างใหญ่และยาวที่สุดในประเทศไทย ภายในแบ่งเป็น 3 ชั้น มีทางเข้าออกหลายช่องทาง ความมืดเคี้ยวขึ้นลงภายในอุโมงค์ประมาณ 600 เมตร สามารถบรรจุคนได้ประมาณ 200 คน โดยใช้เวลาขุดประมาณ 9 ปี

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (วัดแหลมบ่อท่อ)

3.4 บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (วัดแหลมบ่อท่อ)
มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่าพระรูปหนึ่ง คือ “พระสินนารายณ์”และฆราวาสคนหนึ่ง คือ “ขุนวิชัยพรหมศาสน์” ได้เดินทางจากประเทศอินเดียสู่กรุงศรีอยุธยา เป็นผู้สร้างบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ซึ่งมีน้ำสะอาดใสตลอดทั้งปี ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

3.5 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
เป็นสถาปัตยกรรมแบบจีนอายุกว่า 100 ปี แต่เดิมนั้นเป็นบ้านพักส่วนตัวของพระยาสุนทรารักษ์ (เนตร ณ สงขลา) โดยสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2421 ต่อมาพระวิจิตรวรศาสน์ (เจ้าพระยายมราช) ใช้เป็นจวนพักข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมืองสงขลาและเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2437 และใช้เป็นศาลาว่าการมณฑลนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ พ.ศ. 2439 และในปัจจุบันใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดสงขลา

พิพิธภัณฑฯพำมะรงค์

3.6 พิพิธภัณฑฯพำมะรงค์
เดิมเป็นที่ตั้งบ้านพักของรองอำมาตย์โท
ขุนวินิจทัศนพการ (บึ้ง ตินสุลนันท) ซึ่งมี
สถาปัตยกรรมเป็นแบบเรือนไทย สร้างขึ้น
เพื่อจำลองสถานที่เกิดของ ฯพณฯ พลเอก
เปรม ตินสุลนันท อดีตนายกรัฐมนตรีและ
รัฐบุรุษซึ่งเป็นชาวจังหวัดสงขลา

พิพิธภัณฑฯคติชนวิทยา

3.7 พิพิธภัณฑฯคติชนวิทยา
สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ
ศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ มีพื้นที่ทั้งหมด
23ไร่ ลักษณะอาคารเป็นสถาปัตยกรรม
แบบภาคใต้ แบ่งออกเป็น 4 อาคาร ซึ่งใน
แต่ละอาคารจะแบ่งออกเป็นห้องแสดง
เกี่ยวกับเรื่องประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์
โบราณวัตถุที่เกิดจากภูมิปัญญาของคน
ในท้องถิ่น เครื่องประดับ และศาสตราวุธ
ที่ใช้กันในภาคใต้

4) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แหลมสมิหลา

4.1 แหลมสมิหลา
มีหาดทรายขาวสะอาดและทิวสนอันร่มรื่น
รวมทั้งรูปปั้นนางเงือก รูปปั้นหนูแมว ที่เป็น
สัญลักษณ์ของจังหวัดและเมื่อมองออกไป
ในทะเลจะเห็นเกาะหนูเกาะแมวอันเป็น
อีกหนึ่งสัญลักษณ์ของแหลมสมิหลา

แหลมสนอ่อน

4.2 แหลมสนอ่อน

บริเวณปลายแหลมสนอ่อนเป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งก่อตั้งโดยกลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ ในทะเลจังหวัดสงขลา ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพอันเกี่ยวเนื่องกับการปกครองร่วมกับกองทัพเรือ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2530 เพื่อให้ชาวเรือได้สักการบูชาก่อนออกไปประกอบอาชีพในทะเล

หาดเก้าเส้ง

4.3 เก้าเส้ง

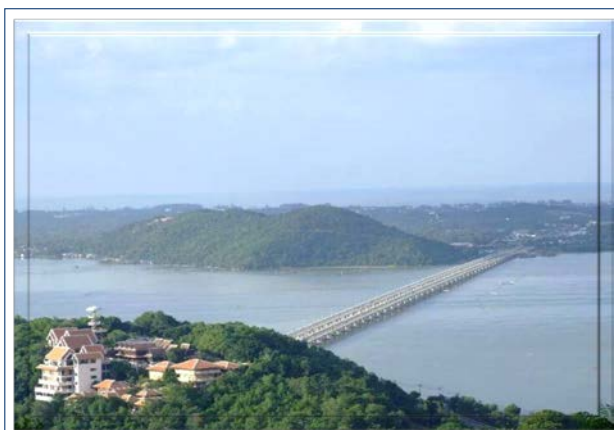
ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของหาดสมิหลาประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นหาดที่มีโขดหินระเกะระกะ อยู่ริมทะเลและมีอยู่ก้อนหนึ่งตั้งเด่นอยู่เหนือโขดหิน ซึ่งชาวบ้านเรียกหินก้อนนี้ว่า “หัวนายแรง” โดยมีประวัติความเป็นมาที่ได้เล่าสืบต่อกันมาว่ามีดวงวิญญาณของนายแรงเป็นปู่โสมเฝ้าทรัพย์มาจนทุกวันนี้

สวนสัตว์สงขลา

4.4 สวนสัตว์สงขลา

เป็นสวนสัตว์เปิดบนเนื้อที่ 991 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์ป่าของไทยคืนสู่ธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีสัตว์อีกหลายประเภทที่มีถิ่นกำเนิดในต่างประเทศอันควรแก่การศึกษา อีกทั้งมีจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองสงขลาได้โดยรอบ

สะพานติณสูลานนท์

4.5 สะพานติณสูลานนท์

เป็นสะพานข้ามทะเลสาบสงขลา แบ่งออกเป็นช่วงที่ 1 เชื่อมระหว่างชายฝั่งอำเภอเมืองบริเวณบ้านน้ำกระจ่ายกับเกาะยอตอนใต้ ความยาวรวมเชิงสะพานทั้งสองด้าน 1,140 เมตร ช่วงที่ 2 เชื่อมระหว่างฝั่งด้านเหนือของเกาะยอกับฝั่งบ้านเขาเขียว ความยาวทั้งสิ้น 1,800 เมตร สะพานแห่งนี้เริ่มก่อสร้างเมื่อ 26 มีนาคม 2527 และแล้วเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2529

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสงขลา

4.6 สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสงขลา

ตัวอาคารแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนน้ำจืด เป็นการจำลองน้ำตกที่มีชื่อเสียงของภาคใต้ และการแสดงพันธุ์ปลาน้ำจืด ส่วนน้ำกร่อย เป็นการจำลองระบบนิเวศของน้ำ เช่น พืชและสัตว์ที่อาศัยในพื้นที่บริเวณป่าชายเลน ส่วนน้ำเค็ม มีสัตว์ทะเลและพันธุ์ปลาที่หายาก เช่น ปลาหมอตะเล น้ำหนักกว่า 200 กิโลกรัม และฉลามเสือดาวที่สามารถชมผ่านจอแก้วพานอรามาที่มีขนาดความสูง 3 เมตร ยาว 7 เมตร ได้ในมุมกว้าง

4.7 ประติมากรรมพญานาคพ่นน้ำ

ประติมากรรมพญานาคพ่นน้ำเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของจังหวัดสงขลา มีลักษณะแบบลอยตัวสามารถมองเห็นได้รอบด้าน เนื้อวัตถุเป็นโลหะทองเหลืองรมสนิมเขียว ออกแบบโดยอาจารย์มนตรี สังข์สุริยา โดยได้จัดสร้างขึ้นเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ประติมากรรมส่วนหัวพญานาค

1) ส่วนหัวพญานาค

ประติมากรรมส่วนหัวพญานาคนี้ตั้งอยู่บริเวณสวนสองทะเล ปลายแหลมสนอ่อน มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของลำตัว 1.20 เมตร และความสูงจากฐานลำตัวจนถึงปลายยอดสุดประมาณ 9 เมตร โดยสร้างหันหน้าและพ่นน้ำลงสู่ปากอ่าวทะเลสาบสงขลา

ประติมากรรมส่วนสะดือพญานาค

2) ส่วนสะดือพญานาค

ประติมากรรมส่วนที่สอง “สะดือพญานาค” ตั้งอยู่ในบริเวณลานชมดาว สนามสระบัว แหลมสมิหลา มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของลำตัว 1.20 เมตร ยาว 5 เมตร และสูง 2.50 เมตร ลักษณะลำตัวโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ลอดใต้สะดือพญานาค อันจะเป็นการช่วยเสริมความเป็นสิริมงคลให้แก่ตนเอง

ประติมากรรมส่วนหางพญานาค

3) ส่วนหางพญานาค

ส่วนที่สาม เป็นหางพญานาค ตั้งอยู่บริเวณหาดสมิหลา ริมนนทะเล (หลังสนามกอล์ฟ) มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.20 เมตร ยาว 4 เมตร และสูง 4.50 เมตร ปัจจุบันประติมากรรมพญานาคพ่นน้ำได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาเยี่ยมเยือนจังหวัดสงขลา

สวนประวัติศาสตร์
พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์

4.8 สวนประวัติศาสตร์

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์

เป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาธรรมชาติทางชีวภาพป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์อีกแห่งหนึ่งของทะเลสาบสงขลา สำหรับสวนสาธารณะแห่งนี้ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงชีวประวัติของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ส่วนที่สอง เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจร่มรื่นด้วยธรรมชาติแวดล้อมริมทะเลสาบ มีพันธุ์ไม้พื้นเมืองและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนสะพานไม้ทางเดินเพื่อการศึกษาธรรมชาติของป่าชายเลน ความยาว 800 เมตร

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่

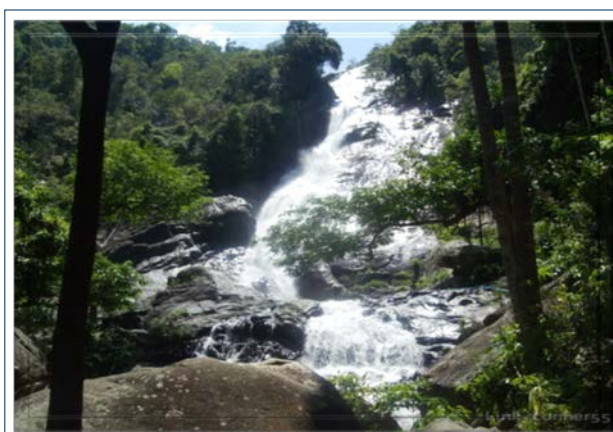
4.9 สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตั้งอยู่ห่างจาก ตัวเมืองหาดใหญ่ 6 กิโลเมตร ภายในบริเวณ สวนสาธารณะมีศาลากลางน้ำ สวนสัตว์ และ พันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับที่นำมาตกแต่งสถานที่ ไว้อย่างสวยงาม นอกจากนี้บริเวณเชิงเขา ใกล้กับสวนนกเป็นที่ประดิษฐานพระบรม ราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว เชิงเขาด้านทิศใต้ใกล้กับค่ายลูกเสือ เป็นที่ประดิษฐานองค์เจ้าแม่กวนอิมหยก และ บริเวณยอดเขาเป็นที่ประดิษฐานพระพรหม และพระพุทธรูปปางห้ามญาติ

น้ำตกโตนงาช้าง

4.10 น้ำตกโตนงาช้าง

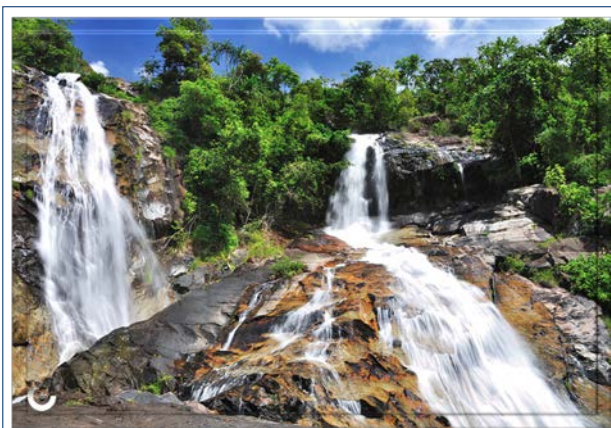
ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอหาดใหญ่ 26 กิโลเมตร เส้นทางถนนหาดใหญ่-รัตภูมิ (สายเก่า) ซึ่งเป็น น้ำตกที่มีความสวยงามแห่งหนึ่งในภาคใต้ มีด้วยกันทั้งหมด 7 ชั้น โดยชั้นที่สวยงาม และ เป็นที่มาของการเรียกชื่อน้ำตก คือชั้นที่ 3 ซึ่ง มีลักษณะแยกออกมาคล้ายกับงาช้าง ส่วนคำ ว่า “โตน” เป็นภาษาพื้นเมือง หมายถึง น้ำตก

น้ำตกโตนปลิว

4.11 น้ำตกโตนปลิว

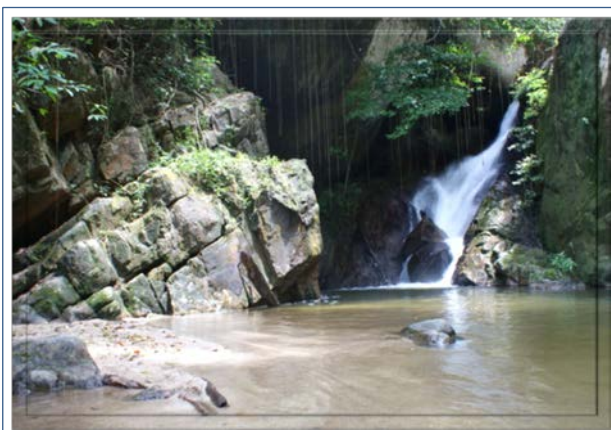
ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอรัตภูมิ ทิศเหนือ ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง เทือกเขา บรรทัด ในท้องที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ เป็นน้ำตกที่สวยงาม ที่มีเส้นทางผ่านถนนในตำบลน้ำตก มีความสูง ประมาณ 50 เมตร เป็นสายน้ำลงมายังแอ่ง เบื้องล่าง ด้วยบรรยากาศสงบร่มรื่นจากร่มไม้ และความเย็นสบายจากสายน้ำตก

น้ำตกโตนดาดฟ้า

4.12 น้ำตกโตนดาดฟ้า

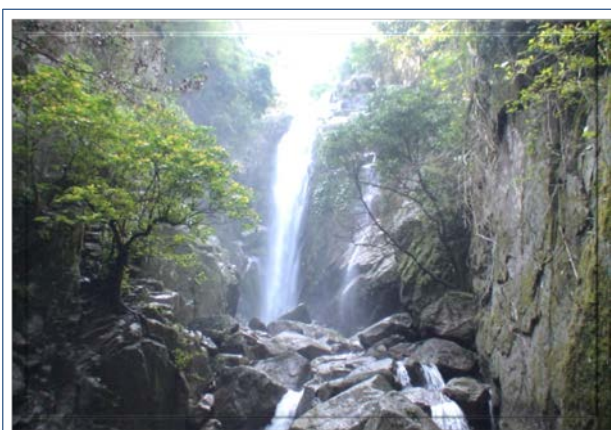
ตั้งอยู่ในเขตอำเภอนาทวี ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง 2 กิโลเมตร ถัดไปจากถนนลาดยาง 200 เมตร โดยในชั้นที่ 1 น้ำตกจากหน้าผาสูงประมาณ 10 เมตร และมีความลาดชัน 80-90 องศา ส่วนชั้นที่ 2 น้ำตกจากหน้าผาใหญ่สูงประมาณ 30 เมตร มีความลาดชันประมาณ 80 องศา ทำให้สายน้ำที่ตกลงมากระจัดกระจายคลุมพื้นที่ข้างเคียงซึ่งเป็นทัศนียภาพที่สวยงามมาก

วนอุทยานน้ำตกบริพัตร

4.13 วนอุทยานน้ำตกบริพัตร

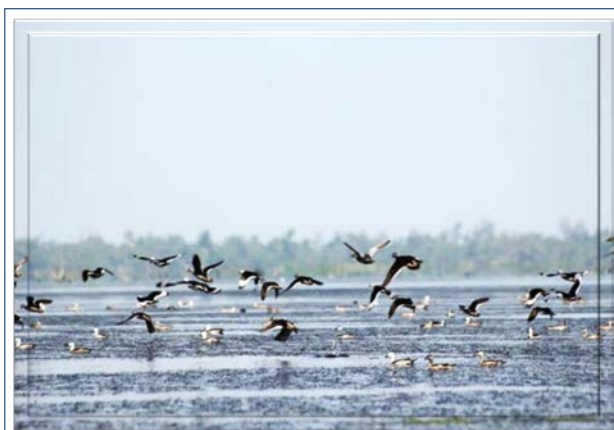
ตั้งอยู่ในอำเภอรัตนภูมิ ห่างจากอำเภอเมือง 52 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 406 ระหว่างกิโลเมตรที่ 35-36 แยกจากปากทาง 800 เมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็ก มีน้ำตลอดปี ท่ามกลางแมกไม้เขียวขจีและสามารถเดินเที่ยวชมความงามของธรรมชาติขึ้นไปตามบันไดหินเรียบเขา

อุทยานแห่งชาติสันกาลาคีรี

4.14 อุทยานแห่งชาติสันกาลาคีรี

ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลบาโฮย อำเภอสะบ้าย้อย ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 25 กิโลเมตร เป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำเทพา มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ ลำธาร น้ำตก ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนสัมผัสกับร่องรอยทางประวัติศาสตร์บ้านชีอูย สัตว์ป่านานาพันธุ์ รวมทั้งมีเขตร้อนชื้นที่หาชมได้ยาก

อุทยานนกน้ำคูขุด

4.15 อุทยานนกน้ำคูขุด

ได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2519 มีพื้นที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ 277,916 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอสตึกพระ อำเภอสิงหนคร อำเภอกวนเนียง และอำเภอกระแสสินธุ์ ของจังหวัดสงขลา และมีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดต่อกับอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ซึ่งจากการสำรวจของกรมป่าไม้ พบว่ามีนกหลายชนิดที่นักท่องเที่ยวและนกอพยพจะมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในช่วงเดือนตุลาคม-เมษายนของทุกปี

สะพานเฉลิมพระเกียรติ

4.16 สะพานเฉลิมพระเกียรติ

เป็นสะพานที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดสงขลา กับจังหวัดพัทลุง ระยะทาง 5.450 กิโลเมตร ยาวที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด สะพานดังกล่าวสร้างขึ้นตามแนวระหว่างทะเลน้อยกับทะเลหลวงของทะเลสาบสงขลา บนสะพานมีจุดชมนก ชมวิว มีจุดพักรถให้หยุดถ่ายภาพและชมความงามของทิวทัศน์โดยรอบ อีกทั้งบริเวณด้านข้างของสะพานสามารถชมการเลี้ยงกระบือที่ผู้เลี้ยงต้องนั่งเรือนำกระบือออกไปเลี้ยงกลางป่าพรุ จึงนับได้ว่าเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ

อ่างเก็บน้ำคลองหลา

4.17 อ่างเก็บน้ำคลองหลา

(โครงการพระราชดำริ)

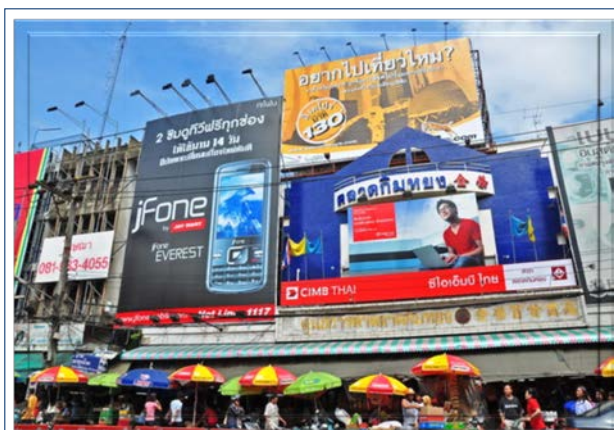
เป็นอ่างเก็บน้ำตามโครงการพระราชดำริ ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ตั้งอยู่ที่บ้านต้นสำน ตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา มีขนาดปริมาตรน้ำ 21.42 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำสำหรับการเพาะปลูกทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนบริเวณใกล้เคียง

อ่างเก็บน้ำคลองสะเดา

4.18 อ่างเก็บน้ำคลองสะเดา
เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลางที่อยู่ต้นน้ำคลอง
อุตะเถา ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยคู ตำบลสำนักแต้ว
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ระดับน้ำเก็บกัก
ที่ความจุ 56.741 ลูกบาศก์เมตร จัดสร้างขึ้น
เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำสำหรับให้
ราษฎรใช้เพื่อการบริโภคและทำการประมง
เพิ่มเติมจากการทำเกษตรกรรม ตลอดจน
เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของ
ประชาชนบริเวณใกล้เคียง

5) แหล่งท่องเที่ยวทางการค้าและตลาดน้ำ

ตลาดกิมหยง

5.1 ตลาดกิมหยง
เป็นตลาดเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยเริ่มก่อตั้ง
เมืองหาดใหญ่ มีสินค้าราคาถูกและของฝาก
ทั้งผลไม้และของใช้เพื่อนำไปเป็นของฝาก
ของขวัญในช่วงเทศกาล นับได้ว่าเป็นตลาดที่มี
บริการสินค้าครบวงจรและเอกลักษณ์เฉพาะตัว
อย่างมาก

ตลาดสันติสุข

5.2 ตลาดสันติสุข
เป็นแหล่งรวมสินค้าราคาถูกที่มีให้เลือก
มากมายทั้งเสื้อผ้า แว่นตา นาฬิกา กระเป๋า
น้ำหอม เครื่องสำอาง รองเท้า เครื่องใช้ไฟฟ้า
 ฯลฯ จนขึ้นชื่อว่าเป็น Shopping Paradise

ตลาดน้ำคลองแห

5.3 ตลาดน้ำคลองแห

ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ เป็นตลาดน้ำเชิงวัฒนธรรมแห่งแรกและแห่งเดียวของภาคใต้ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างตลาดน้ำที่จำหน่ายสินค้าในเรือและตลาดโบราณ จำหน่ายสินค้าบนบก มีอาหารพื้นบ้านของภาคใต้ จุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างของตลาดน้ำแห่งนี้คือ การเพิ่มเสน่ห์กลิ่นอายโบราณด้วยการแต่งกายชุดไทยแบบโบราณ และใช้ภาชนะจากที่ทำจากธรรมชาติ อาทิ กะลามะพร้าว กระบอกไม้ไผ่

ตลาดริมน้ำคลองแดน

5.4 ตลาดริมน้ำคลองแดน

ตั้งอยู่ในเขตตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เชื่อมต่อกับเขตตำบลรามแก้ว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และตรงบริเวณทางแยกสำคัญระหว่างลำคลองสามสายคือ คลองระโนด คลองชะอวด และคลองปากพนัง ที่ไหลมาบรรจบกันจนกลายเป็นคลองเล็ก ๆ ที่มีชื่อว่า "คลองแดน" ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนธรรมชาติที่กั้นระหว่างสองจังหวัด จึงเป็นที่มาของชุมชนคลองแดน จนถึงปัจจุบัน ภายในตลาดมีห้องแถวเก่าแก่ที่สร้างมายาวนานตั้งเรียงรายเลียบริมแม่น้ำ พร้อมการสร้างสะพานไม้เพื่อใช้เป็นทางเดินในการเยี่ยมชมตลาด